



**PDF**  
Complete

*Your complimentary  
use period has ended.  
Thank you for using  
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to  
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

OS ŠPURIENOSŲ LOPTELIS-DARĖLIS

# **GABIŲ VAIKŲ TEATRINIO UGDYMO PROGRAMA**

## **METODINĖS REKOMENDACIJOS**

Parengė ŠPurienos ū lopėlio-darėlio auklėtoja  
Dagna Volkovaitė

Klaipėda, 2013

## TURINYS

	2
2. PROGRAMOS PARENGIMO PRINCIPAI	3
3. TIKSLAI IR UFI DAVINIAI	4
4. UGDYMO METODAI IR PRIEMON S	4
5. GABAUS VAIKO SAMPRATA	5
5.1. Ikimokyklinio amffiaus gabi vaik ugdymo tyrimai Lietuvoje	7
5.2. Gabi vaik ugdymo problem sprendimo b dai ufsienio autori darbuose	8
6. SITUACIJOS ANALIZ	9
7. VAIDYBINIAI fi AIDIMAI, IMPROVIZACIJOS, ETIUDAI	10
7.1. Vaidybiniiai flaidimai	12
7.2. Teatrini l li , kauki , dekoracij , kostium , aksesuar gamyba	16
7.3. Pasirinkto literat ros k rinio vaidinimas su l l mis arba be j	17
7.4. Spektakli steb jimas, vertinimas bei aptarimas	18
8. TEATRIN S VEIKLOS SU GABIAISIAIS VAIKAIS fi AIDIMAI-PRATIMAI	19
8.1. D mesio lavinimo flaidimai	20
8.2. Scenos judesio flaidimai	23
8.3. Kalbos lavinimo flaidimai	25
8.4. Pir-tuk flaidimai	30
LITERAT RA	31

## PATVIRTINTA

Klaipėdos lopėlio-darfelio „Puriena“ direktoriaus  
2013 m. spalio 29 d. sakymu Nr. V-50

## PRITARTA

KU PF Vaikystės pedagogikos katedros vedėja  
Prof. dr. Rasa Braslauskienė  
2013 m. spalio 9 d. sakymu Nr. PVP91-377

### 1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Klaipėdos m. šPurienos lopėlis-darfelis yra neformaliojo –vietimo mokykla, inspektuojama savivaldybės, priskiriama ikimokyklinio ugdymo mokyklai tipui. Adresas: Naikupis g. 27, LT-94007, Klaipėda; el. pašto adresas: purienakl@takas.lt; tel/fax.: (846) 34 62 58, internetinis svetainės adresas: [www.puriena.mir.lt](http://www.puriena.mir.lt)
2. šPurienos" lopėlyje-darfelyje siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, sveikatos, bendravimo ir bendradarbiavimo, flaidimo, judėjimo, paffinimo, meninius, saviraiškos. Atsifvelgiama individualiuosius ir specialiuosius (gabi, talenting, dvikalbi, socialinės atskirties aplinkoje augantys vaikai) poreikius. Kasdien vyksta papildomas meninis ugdymas teatro studijoje su grupėmis vaikais bei gabiais vaikais.
3. šPurienos" lopėlis-darfelis yra bendrojo tipo ikimokykliniai staiga, kurioje ugdomi vaikai. Ugdymas vyksta lietuviška kalba. Ugdomosios veiklos prioritetas - meninis vaikų ugdymas.
4. Meninio ugdymo veiklos paskirtis - visapusiškos, harmoningos, holistinės vaiko asmenybės ugdymas, vadovaujantis daile, drama ir muzika, nes šios veiklos sritys yra labiausiai priimtinos ir prieinamos ikimokykliniame amfiuje. Be to, šios amfiūs suteikia didžiausias galimybes ir yra optimaliausias atskleisti ir puoselėti vaikiškas rybines galias ir gebėjimus.
5. Holistinis ikimokyklinio amfiiaus vaikų ugdymas s veikoje „vaikas ó darfelis - eima“ vyksta integruojant muziką, dailę, teatrą.
6. Ugdytini meninė veikla siejama su visa vaiko socializacija, brandinimu mokyklai, kognityvinių poffi rių vaikų ir jo k rybinių gali ugdymu.
7. Individuali gabi ir talenting vaikų ugdymo programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos –vietimo ir mokslo ministro sakymu 2009 m. sausio 19 d. Nr. ISAK-105 „D 1 gabi ir talenting vaikų ugdymo programos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 24 d. nutarimuó [Nr. 82 (fin., 2005, Nr. 12-391)], priedo III krypties šParamos tobulinimasó 3.1 priemone.

vaik menin s programos gyvendinimui b tini kompetentingi ir pedagogai, glaudus t v bendravimas ir visapusi-ka parama ugdymo mo institucij poffi ris menin vaiko ugdym .

9. Gabi ir talenting vaik teatrinio ugdymo programos (toliau - Programa) paskirtis - uftikrinti gabi teatrui vaik geb jim atsiskleidim ir visavert ugdym : pl toti meninius geb jimus ir polinkius, sudaryti socialines ir edukacines ugdymo(si) s lygas.
10. Programa yra Gabi vaik ir jaunimo ugdymo programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos -vietimo ir mokslo ministro 2006 m. vasario 13 d. sakymu Nr. ISAK-258 (fin., 2006, Nr. 22-719), t sinys.
11. Programoje vartojamos s vokos: Gab s vaikai ó tai vaikai, galintys efektyviai gyti flini ir mok jim , juos pritaikyti naujoms problemoms spr sti, spar iai mokytis i- patirties. J intelektini geb jim lygis yra labai auk-tas. Tur dami -uos intelektinius geb jimus, gab s vaikai lenkia arba paj g s pralenkti pana-ios patirties ir aplinkos bendraamffius savo vienos ar keli ugdymo sri i pasiekimais. Tšems vaikams b dingas auk-tas k rybi-kumo lygis.

## 2. PROGRAMOS PARENGIMO PRINCIPAI

### **Humaniškumo principas.**

Pastebimas bei gerbiamas kiekvienas vaikas. Pedagogas ir vaikas, t v santykiai grindffiami tarpusavio pasitik jimu, atsakomybe, pagarba kito nuomonei.

### **Demokratiškumo principas.**

Pedagogai, t vai ir vaikai drauge identifikuoja poreikius.

### **Diferencijavimo ir individualizavimo principai.**

Ugdymas diferencijuojamas bei individualizuojamas pagal kiekvieno vaiko individualius poreikius, galimybes, pasiekimus, turim patirt , asmenines individualias savybes.

### **Integralumo principas.**

Visas ugdymo turinys garantuoja harmoning vaiko asmenyb s formavim si, visumin pasaulio suvokim bei paffinim , m stymo ir menin s veiklos darn .

### **Prieinamumo, patrauklumo, džiaugsmo principas.**

Meninio ugdymo metodai parenkami taip, kad vaikai patirt malonum , paffinimo ir k rybos dffiaugsm .

### **Tęstinumo principas.**

Uftikrinamas pereinamumas tarp ikimokyklinio, prie-mokyklinio ir pradinio ugdymo grandffii . Garantuojama vaiko ugdymo -eimoje-darffelyje darna ir t stinumas.

### 3. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

giliausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, tobulinti gabius ir talentingus vaikus ugdymo sistemose sudarant edukacines, psichologines, socialines sąlygas, padedančias gabiam vaikui tenkinti ir rinktis prigimtinius, kultūros, socialinius, pažintinius ir meninius saviraiškos poreikius bei interesus atitinkant ugdymą (si).

Uždaviniai:

1. Sudaryti gabiams vaikams galimybes plėtoti savo kūrybines galias, gebėjimus ir komunikuoti teatro raiškos priemones.
2. Sudaryti sąlygas perimti tautos kultūros pagrindus: kalbą; dorines, estetines nuostatas, vertybes; papročius; tradicijas.
3. Ugdyti gabių vaiko poreikį pažinti meno pasaulį, kaupti naują patirtį, tyrinti, eksperimentuoti, išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus.
4. Meninę veiklą ugdyti savimi pasitikint, visapusiškai aktyvų, gabų vaiką: mąstant, išreiškiant save, kuriant, gerbiant savo ir kitų kūrybą.
5. Kurti estetišką, funkcionalią, kūrybines galias skatinančią aplinką.
6. Skatinti staigos pedagoginį kūrybikumą, inicijuoti projektinę veiklą, siekti meninio ugdymo kambarėlių ir grupių veiklos dermės.

### 4. UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS

1. Individuali ir grupinė ypatingas gebėjimus turinti vaikų veikla teatro kambarėlyje.
2. Organizuota, inspiruota arba savarankiška vaikų teatrinė veikla.
2. Tradiciniai flaidimai.
4. Modifikuoti flaidimai.
5. Etiudai.
6. Pratimai-flaidimai, skirti vaikams individualiems poreikiams ir pomėgiams, gebėjimams tenkinti.
7. Teatrinis flaidimų interpretavimas ir improvizavimas, proceso dramos elementų panaudojimas.
8. Kūrybinės laboratorijos, meninio kūrybinio projekto rengimas.
9. Vaidinimui ruošimas su teatrinėmis lėliškėmis, lėlių teatro kūrimas.
10. Grofinis kūrybinis skaitymas ir aptarimas, vaidmenų kūrimas.
11. Gamtos ir aplinkos objektų stebėjimas, aptarimas, imitavimas ir vaizdavimas kūnu, judesiu, garsu, mimika ir gestais.

no galerij lankymas.

gog meniniai projektai, edukaciniai renginiai.

kos savait s.

15. Dalyvavimas respublikiniame vaik k rybin s rai-kos festivalyje šVaidinim kraitel ö.

## 5. GABAUS VAIKO SAMPRATA

Dafnai girdime flodflius šgabusö, štalentingas vaikasö, šgabumasö, štalentasö. K mes vardijame gabiu ir talentingu? Kas yra gabumai ir koks vaikas yra laikomas gabiu?

Norint atpaffinti gabius vaikus, visada teks atsakyti – kausim . Iki –iol n ra bendro susitarimo nei d l pa i gabum , nei d l gabi vaik apib dinimo, o vairios gabumus ai–kinan ios teorijos skiriasi tarpusavyje nepriklausomai nuo to, kokias savybes ar veiksnius labiau vertina i–ry–kindamos gabumus. Per ilg laik gabum samprata i–esm s pasikeit . Tuo metu gabumai laikomi daug sud tingesniu rei–kiniu nei manyta anks iau. Dabar vis dafniau susitariama, kad gabumai - tai ne tik auk–ti intelektiniai geb jimai, bet ir sugeb jimas spr sti problemas bei k rybingumas, o gabum rai–kai svarbi ne tik kognityvin sritis, bet ir motyvacija, atsakomyb , k rybingumas, interesai ir pan. Gabumai n ra stati–ki. Gabumams bei j rai–kai didel tak daro daugyb vidini (fizin s ir asmenin s savyb s, motyvacija, savikontrol ir t. t.) bei i–orini (aplinka, ugdymo galimyb s, vykiai ir t. t.) veiksniai . Literat roje gab s vaikai apib dinami kaip auk–tesni geb jim , labiau k rybingi, motyvuoti mokytis nei kiti to paties amfliaus ir patirties vaikai. Gabumai ó socialin s voka. Ar vaikas pripaffstamas gabiu ir kokios jo gabum sritys yra vertinamos, priklauso nuo visuomen s ir kult ros, t v ir pedagog poffi rio ir vertinimo. Skirtingos kult ros vertina skirtingus geb jimus. Vienos kult ros labiau vertina k rybinius, kitos - daugiau akademinis geb jimus ir pan. Taigi, gabaus vaiko pripaffinimas gabiu, remiantis vairiais gabi vaik apibr flimais yra reliatyvus, kadangi vaikas vienoje ugdymo institucijoje ar –alyje laikomas gabiu, kitoje gali ir toks neb ti.

Kod l mes siekiame atpaffinti ir vertinti vaiko gabumus?

Gabi vaik atpaffinimas ir j geb jim vertinimas turi tur ti tiksl . Paprastai tai gabaus vaiko paie–ka arba atranka bei individuali vaiko gabum vertinimas. Gabus vaikas tur t b ti atpaffstamas ne tod l, kad gal tume j pavadinti „gabiö, bet tod l, kad jis gaut geresn , jo poreikius atitinkant ugdym . Gabaus vaiko atpaffinimas yra neatsiejamas nuo gabaus vaiko ugdymo programos, kuri turi b ti skirta vaik geb jimams lavinti.

Gabi vaik vertinimas padeda pamatyti ne tik j galias, bet ir galimus sunkumus, mokymosi ar elgesio problemas. Atpaffstant gabiuosius ir vertinant j gabumus, vieni i–pagrindini metod i–lieka mokytoj ir t v vertinimai, intelektini geb jim testai, vaiko flini ir pasiekim

s vaikai?

ur t prasid ti dar ikimokykliniame amfiuje. Kuo anks iau pastebime vaiko gabumus, tuo anks iau galime suteikti vaikui tinkamas ugdymo galimybes.

Amerikie i specialistai naudoja 1972 metais paskelbt gabum apibr flim :

*Gabiais ir talentingais laikomi tie vaikai, kuriuos profesionaliai paruošti specialistai pripažįsta turinčiais aukštą pasiekimų potencialą - ryškius sugebėjimus. Šis potencialas gali pasireikšti bet kurioje iš šių sričių:*

- *Bendrieji intelektualiniai sugebėjimai;*
- *Konkretūs akademiniai sugebėjimai;*
- *Kūrybinis produktyvusis mąstymas;*
- *Lyderiavimo sugebėjimai;*
- *Meniniai arba meno atlikimo sugebėjimai;*
- *Psichomotoriniai sugebėjimai.*

L. Jovai-os šPedagogikos termin flodyneö gabumai apib dinami: „**Gabumas - anatominių-fiziologinių sėkmingos veiklos pradmenų, užuomazgų visuma, sąlygojanti lengvą, greitą ir kokybišką fizinių ir protinių veiksmų plėtrą. Gabumas yra įgimtas, bet jis plastiškas, kinta, kokybiškai vystosi praktinėje veikloje. Jei įgimti gabumai neplėtojami, nelavinami, jie negali pasireikšti. Gabumas - visų sugebėjimų, įgytų mokantis ir dirbant pagrindas.**

Sugeb jim reik-m yra kiek platesn ufl gabum termin . Sugeb jimai i- dalies apima ir mok jimus, ir g dflius. Gabumai dafniausiai siejami su talentu. „**Talentas**“ - labai dideli fmogaus gabumai, vis pirma specialieji. Kad fmogus turi talent , nustatoma i-jo veiklos rezultat , kuriems turi b ti b dinga i- esm s naujas, originalus poflymis. Talent i-kelia, ugdo individo poreikis kurtiö (Psichologijos termin flodynas).

Poffi ris gabumus ir talentingum buvo pl tojamas -i s vok traukiant intelekt . „**Intelektas**“ ó tai protas, sugeb jimas mokytis ir i-mokti, susivokti naujoje situacijoje, atskleisti rei-kini ry-iusö. Intelektos esm ir prigimtis dar nepakankamai i-tirta.

M ginant paai-kinti gabaus vaiko samprat , i-kyla klausimas, kas yra genialumas?

„**Genialumas**“ ó patys didffiausi fmogaus k rybiniai gabumai - bendrieji (intelektos) ir specialieji.

psichologas J. Vabalas-Gudaitis tyrinjo vaikų protinius sugebėjimus ir inteligencijos koeficientą. Jis tuomet siūlė lietuvišką žodį „galvotumas“. „Todėl kalbant apie galvotumą, reikia nurodyti, kur turima galvoje tik mokėjimas (savybės), o kur gimtuosius gabumus (pradmenis), nes kitaip gali kilti daug nesusipratimų, vertinant galvotumo tyrimo duomenis“ (J. Vabalas-Gudaitis, 1927).

J. Vabalas-Gudaitis pritaikė Binet ir T. Simono testus inteligencijai tirti ir 1927 metais – lietuvišką variantą paskelbė švietimo darbe.

Labai daug dėmesio gabių vaikų ugdymui skyrė ir J. Lauffikas.

Anot. St. Mikauskio (1933), – šintelektinio elito ugdymas pakels lietuvių tautos lygį. Jo manymu, iš prigimties talentingi vaikai sugebės sukurti demokratinę respubliką – tobuliausią valstybės santvarkos formą. Lietuvos nepriklausomybės metais A. Liaugminas, P. Maldeikis mėginė tirti didesnį intelektinį potencialą turinčius vaikus. Tačiau, vedus sovietinį reffimą, šie darbai buvo nutraukti.

Tautinio atgimimo metu visuomenei iškilo labai svarbus uždavinys – puoselėti kiekvieną talentą, teikti jam specialų sustiprintą ugdymą, atitinkant vaiko ryškius gabumus.

1991 metais Vilniuje vyko 7-asis pasaulio lietuvių mokslo ir kultūros simpoziumas, kuriame N. Biflys padarė pranešimą „Gabi ir talentingi vaikai lavinimas“. N. Biflys (1991) gabi ir talentingi vaikai apibūdina taip: „...yra smalsūs, gera atmintis..., turi puikų humoro jausmą, ... kultūriškai, ... turi laki vaizduotę, ... nuolat domisi vienu dalyku, ... pats sugeba atrasti veiklos raiškumą, ... mėgsta sudėtingus vaidinimus, ...dabnai nesilaiko tradicijų, ...gali atrodyti skirtingas nuo kitų vaikų ...//...todėl ji siūlo gabiems ir talentingiems vaikams individualią programą sudarymą“.

Daug jau straipsnių periodiniuose spaudoje, kaip identifikuoti ir ugdyti gabius vaikus. Tačiau dabniausiai juose kalbama apie mokyklinio amžiaus vaikus. Apie ikimokyklinio amžiaus gabių vaikų problemas beveik neužsimenama.

*J. Černius (1997) išskiria **vaidybinius gabumus**:*

- *Lengvai įsijaučia į kito žmogaus, gyvulio, daikto rolę;*
- *Domisi vaidinimais;*
- *Įvairiomis balsų intonacijomis bei laikysena sugeba pavaizduoti situaciją, išreikšti jausmus;*
- *Pajėgia išreikšti vaidinime konfliktą;*
- *Pasakodamas veda prie aukščiausio įtampos taško ir tinkamu laiku pabaigia pasakojimą;*
- *Sugeba imituoti kitus (žmones, gyvulius, paukščius...);*
- *Su dideliu malonumu vaidina arba kuria vaidinimus.*



## problemų sprendimo būdai užsienio autorių darbuose

Šis darbas dar 1928 metais teigė - š...suvokimas, kad gabi vaikų ugdymas yra ypatingai svarbus socialinis-etinis uždavinys, pastaraisiais metais sklinda vis labiau ir plačiau. Vokietijoje šie uždaviniai virto labai svarbiais. Jau veikia nemažai institucijų ir visuomeninių organizacijų, kurių dėmesio centre - ypatingai gabi ir gabi vaikų problemos. Tai „Psichologinių patarimų gabumų klausimais“ tarnyba pedagogikos ir psichologijos institute prie Miuncheno universiteto, informacinė tarnyba - mokslo centras „Talentimas ir gabumai“ Bonoje, trylikos regioninių susivienijimų turinti organizacija š. Vokietijos visuomenės ypatingai gabiams vaikams, š. William-Stern'o gabumų tyrimo ir gabių ugdymo organizacija Hamburgėje, ne gabi ypatingai gabi ir mimos organizacija Vaduz/Lietchensteine ir kt.

Daug dėmesio gabi ir talentingų vaikų ugdymui bei gabumų tobulinimui skiria JAV. 1911 metais JAV 6 % mokyklų buvo specialiosios klasės gabiesiems. 1946 metais kurta Gabių vaikų asociacija (The American Association for the Gifted). 1951 metais Illinois universitete kurtas institutas, tyrinėjantis gabius ir talentingus vaikus. 1959 metais 16 % Ohio mokyklų turėjo parengtą gabių vaikų mokymo programą. 1967 metais Guilfordo sąrašas ištyrė 120 intelekto kategorijų ir pabrėžė, kad vaikus reikia mokyti pagal jų gebėjimus. Tais pačiais metais Ohio statymai rėmė eksperimentines akademiškai gabių vaikų programas. Tuo pačiu metu labai daug parengtų programų, organizacijų, steigėjų, kurių veikla yra skirta gabi ir talentingų vaikų ugdymui bei globaliai. Paminėtinos tokios šalyje veikiančios organizacijos: „Gabių vaikų teisių gynimo asociacija“, Nacionaliniai mokomosios medžiagos gabiams vaikams platinimo bei sklaidos rėmimai, Šarptautinė gabi ir talentingų vaikų mokymo problemų sprendimo tarnyba, Nacionalinis lyderių ruošimo institutas ir kt. Gabių ir talentingų vaikų ugdymui šalyje aktyviai rūpinasi universitetai. Dar 1969 metais Johns Hopkins universitete buvo sukurta ir pradėta gyvendinti jaunų talentingų žmonių paieškos programa. Vėliau ji buvo pripažinta visuotina ir 1979 metais jos pagrindu šiame universitete buvo kurtas Gabaus mokslui vaiko paieškos centras. Tame institute kaip ir anksčiau veikia diagnostavimo ir konsultavimo centras. Jo veiklos prioritetai - gabių vaikų paieška ir tinkamą individualią programą kurti. Nacionalinio gabių ir talentingų tyrimo centro branduolį taip pat sudaro universitetai: Connecticut, New York, Stanford, Virginia ir Yale universitetai.

1987 metais išleisti statymai apie gabių vaikų identifikavimą. Rimtai pradėti remti moksliniai tyrimai, specialus mokymas. Pradėta tyrinėti ir spręsti, kas vertinga, ugdant gabius, kas juos moko ir kas turi mokytis, ir kaip moko (V. Stepanski, 1993).

to ikimokyklinio amžiaus. JAV visuomenė, verslininkai nuolat identifikavimo problemomis puikiai suprasdami, kad būtina –ie viso pasaulio ateiti. Todėl būtina juos atrasti ir sudaryti visas sąlygas visiškai atsiskleisti jų galimybes. JAV yra aktyvi Pasaulinė Tarybos gabiems vaikams narė. Tokia daugybė organizacijų, kuri veikia skirta talentingiems ir gabiems vaikams tirti, ugdyti, paremti negali pasigirti nė viena pasaulio valstybe.

Gana senas gabi vaikų ugdymo ir paramos jiems tradicijas turi ir Didžioji Britanija.

XIX a. Antroje pusėje imta matuoti vaikų IQ (intelektu koeficientas). Pirmąs anglų psichologo Burt'o mokinių Eizenck'o 80 % intelekto skirtum priskyrė genetiniams veiksams, o 20 % - aplinkos takai. Didžiausi ginai vyko ir tebevyksta dėl to, kokius vaikus laikyti talentingu, gabiu, koks tokių vaikų procentas yra tam tikroje amžiaus grupėje.

1966 metais kurta Nacionalinė asociacija, kurios tikslas – atkreipti visuomenės dėmesį talentingų vaikų problemai, pravesti atitinkamus teorinius tyrimus ir eksperimentus, sukurti talentingų vaikų mokymo programą. Pagrindinis dėmesys darbe su gabiaisiais vaikais skiriamas jų identifikavimo problemai. Didžioji Britanija - Pasaulinė talentingų ir gabių vaikų Tarybos sukūrimo iniciatorė. Londone sikrusios aukšto intelekto vaikų rėmimo draugijos misija - suteikti reikiamą pagalbą intelektualiai gabiems vaikams, siekiant jų potenciali galimybė realizavimo. Nuo 1992 metų Anglijoje leidžiamas žurnalas „Gifted Education International“ (Gabių ugdymas pasaulyje).

Izraelio ministerijoje specialus skyrius gabių vaikų ugdymui. Organizuojamos specialios klasės, grupės, mokyklos prie aukšto mokyklų. Yra privačių ugdymo institucijų, kuriose keliami dideli ugdymo reikalavimai pedagogams.

## 6. SITUACIJOS ANALIZĖ

Gabi ir talentingų vaikų ugdymas apima –i vaikų atpažinimą, ugdymo spartinimą, individualizavimą, diferencijavimą ir turtinimą.

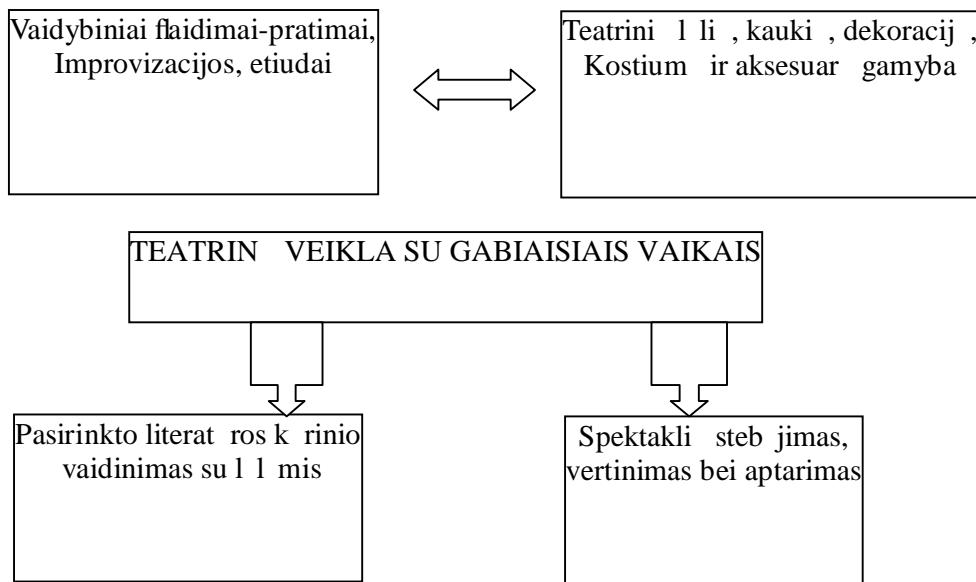
Šiuo metu Lietuvoje nereglamentuojama, kaip atpažinti gabius vaikus. Tradiciškai susiformavo požiūris, kad gabūs vaikai yra gerai prisitaikę ir bet kokių atvejų realizuos savo gebėjimus, tad lieka neišaiškinti gabumų nustatymo tikslai. Gabūs vaikai yra atpažinti paprastai asmenine tėvų ir mokytojų iniciatyva. Tačiau mokytojai subjektyviai taiko vairius gabumų atpažinimo kriterijus. Nuo 2008 m. VU – „Nacionalinė moksleivių akademija“ pradėjo vykdyti gabių vaikų paieškos-atpažinimo-atrankos programą.

Vieni iš dažniausiai naudojamų vaiko gabumų atskleidimo būdų yra konkursai, kiti tiksliniais paskirties reikiniai. Labai gaila, kad jie labiau orientuoti aukštus rezultatus, o ne pačių vaiko

...ar d l gabum apibr fties ir gabaus vaiko atpaffinimo kriterij .  
 gali kompetentingai atlikti psichologinio ir pedagoginio gabaus  
 vaiko vertinimo tr kstant standartizuot metodik bendriesiems ir specialiesiems geb jimams,  
 k rybi-kumui vertinti. N ra –alyje sukurta bendra gabi ir talenting vaik atpaffinimo, vertinimo  
 ir ugdymo sistema, kuri apimt visus amfliaus tarpsnius ir visas ugdymo programas.

Menui gabi ir talenting vaik atpaffinim ,j menini geb jim atskleidim atlieka kryptingo  
 meninio ugdymo mokytojai, pedagogai dirbantys pagal meninio ugdymo programas.

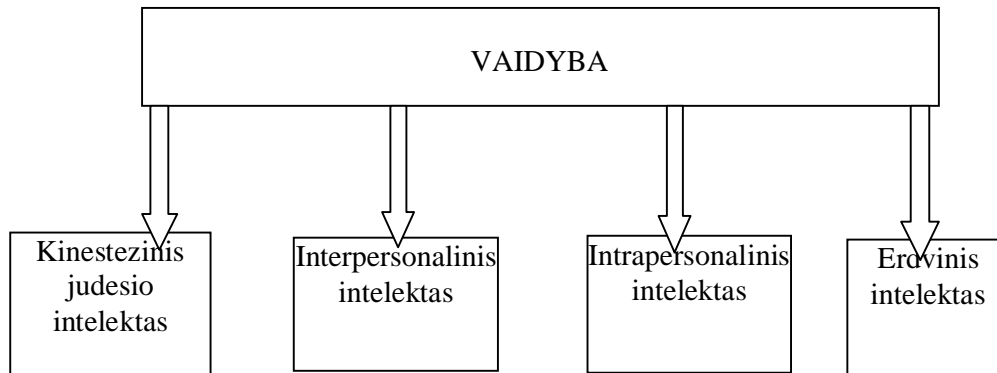
### TEATRINĖS VEIKLOS PAVEIKSLAS



### 7. VAIDYBINIAI ŽAIDIMAI, IMPROVIZACIJOS, ETIUDAI

Teatras, lyginant su kitomis meno r –imis, ypa stipriai ir emocionaliai veikia vaik , vysto  
 m stym , vaizduot , fantazij , atmint , d mes , pastabum , k rybi-kum , ugdo vaiko menin  
 savirai-k . Teatrin s veiklos galimyb s gabi vaik intelekto ugdymui yra didffiul s ir iki galo  
 neatskleistos. Dauguma mokslinink (Gardneris H., Reimeris B., Parsonsas M. J., Smithas R.)  
 menin ugdym akcentuoja kaip: šindivido rengim skverbtis meno pasaul protu ir jausmaisö.  
 Tod l bet kokie ugdytini spontani-ki ir racional s k rybiniai pasirei-kimai yra savaime vertingi.  
 K rimas, suvokimas lygia dalimi apima m stym , intuityvum ir k rybi-kum . Sugeb jimas  
 persik nyti, kurti, vaizduoti - lemiamas vaidmuo tenka protiniams vaiko geb jimams. Gardneris H.  
 teigia, jog flmogus turi daugialyp intelekt , sudaryt i- vairi vienos nuo kito nepriklausan i

problemomis, erdv mis-simboli sistemomis. Psichologai i-skyr 7 intelekto arba flnojimo, kaip spr sti problemas, r -is: kalbin , in , k no-kinestezin , interpersonalin (santyki , bendravimo) ir intrapersonalin (sav s paffinimo). Vaidyb galima susieti su intelekto r -imis (flr. paveiksle):



N viena intelekto r -is n ra b dinga vien tik meno sri iai. Su menu intelektas susij s, kai pasiekiami menini rezultatai. Meniniai pasiekimai rodo auk-tesnes flmogaus intelektines galias, didelius gabumus. J. ernius (1997) i-skiria vaidybinius gabumus:

- lengvai sijau ia kito flmogaus, gyvulio, daikto rol ;
- domisi vaidinimais;
- vairiomis balso intonacijomis bei laikysena sugeba pavaizduoti situacij , i-reik-ti jausmus;
- paj gia i-reik-ti vaidinime konflikt ;
- pasakodamas veda prie auk-iausio tampos ta-ko ir tinkamu laiku pabaigia pasakojim ;
- sugeba imituoti kitus (flmones, gyvulius, pauk- ius...);
- su dideliu malonumu vaidina arba kuria vaidinimus.

Remiantis mokslinink tyrim jimais, viena i- intelektualiai gabi vaik problem teatrinei veiklai laikoma ó gabaus vaiko identifikavimo problema, kuri turi 3 fazes (pagal Rost):

- Atrankos;
- Patikrinimo;
- Tinkamo ugdymo parinkimo.

Tai lemia darbo su gabiais vaikais organizuojam veikl .

Mokslininkai pasteb jo, kad vaik flaidimuose gl di galingas teatrinis instinktas. Vaikai su didfliausiu pasitenkinimu vaidina visa, k mato savo aplinkoje. I-vaik teatrinio instinkto ir gimsta vaik flaidimai. Vaidindamas vaikas atskleidflia vis savo asmenyb s individualum . Atsiskleidflia:

plastika, balso tembras, skambumas, diapazonas, dikcija, tartis, eilėta, ramiai arba greitai, emocionalumas.

3. Intelektas.
4. Socialinis patyrimas.
5. Vertybinė sistema, nuostatos.

Vaidybiniai flaidimai padeda gabiems vaikams sivaizduoti, vertinti bei pa jiam naudotis vaidybos priemonėmis:

- Dmesio lavinimo.
- Vaizduotės (veiksmo esamomis aplinkybėmis bei veiksmo su tariamais daiktais).
- Erdvės ir ritmo pajutimo.
- Judesio, koordinacijos (kūno plastikos) bei pantomimos.
- Kalbos lavinimo (kvėpavimo, artikuliacijos, dikcijos, rezonavimo).

### 7.1. Vaidybiniai žaidimai

VAIKO VEIKSENOS	VEIKLOS FORMOS IR BŪDAI
<p><b>Dmesio lavinimas</b></p> <p>Vaikas pratinasi sutelkti valingą dėmesį ties tam tikru daiktu ar dėmesio objektu (lėle, flaislu, mašina ir kt.).</p> <p>Sugeba išlaikyti ir perkelti dėmesį nuo vieno objekto prie kito.</p> <p>Vaikas klausosi natūrali gamtos, supančios aplinkos garsų, filmogaus sukurti muzikini ir nemuzikini garsai (triukšmų), klausosi tylos, pratinasi dėmesingai klausytis ir išgirsti garsų pasikeitimus.</p> <p>Sutelkdami dėmesį, ugdytiniai naudojami visais jutimo organais ar regėjimu, judėjimu, girdėjimu.</p>	<p>Dmesio lavinimo flaidimai, flaidybinės situacijos, kūrybiniai vaidmeniniai flaidimai.</p> <p>Dmesio lavinimo flaidimai flaidinami bet kuriuo metu, bet jie gali būti integruojami įvairius refliminius momentus (prie valgant pietus, pasivaikiojimo metu ir t. t.) bei veiklas flaidimus, piešimą, kūno kultūrą, muziką ir kt.</p> <p>Siūlomi flaidimai pajausti visai dėmesio erdvei (didysis dėmesio ratas), tiesioginiam bendravimui ir orientavimuisi erdveje (vidutinis dėmesio ratas) bei pati artimiausia supanti erdve, kuri nukrypsta artoriaus flvilgsnis (maflasis dėmesio ratas).</p> <p>Kelionis gamtoje, artimiausi aplink, flaidimai lauke, kai vaikams siūloma išgirsti natūralius paukščių ar gyvūnų, supančios</p>

### Vaizduotės lavinimas

Vaidybos pagalba vaikas sugeba laisvai atkurti išgyventus, matytus veiksmus (pardavėjas, gydytoja, mama, tėtis, statybininkas, vairuotojas ir pan.).

Naudojantis, vaidina nusakytomis aplinkomis, kurios padeda pajauti daiktų formą, medžiagos paviršių.

Bando atkurti ir improvizuoti vaidmeniu būdingą kalbą, judesius ir elgesio būdus (mama ramiai, –velni, rėpdingai, pavargusi, susirpinusi, serganti).

Naudojantis vaikas renkasi ir naudojami tariamais daiktais ir jų pakaitalais (servetė, šluota, gėlių, drugelis, lėliučių).

Galimi veiksmams su sivaizduojamais daiktais:

- Skalbia,
- Valo batus,
- Lipdo iš molio,
- Verda pietus,
- Daro užuosena,
- Gauda flutą,
- Apsirengia,
- Naudojantis su lėliučių,
- Skaito,
- Taiso mašiną ir t. t.

aplinkos garsus.

Muzikavimas muzikos instrumentais bei klausymas įgaunamą garsą skambesio.

Spektakliškumą lankymas bei paįdalyvavimas kuriant vaidinimus.

Vaizduotės vaidinimai parenkami visai mąstymo reakcijai, emocijoms ir mintims.

Siūlomi vaizduotės pafadintys vaidinimai: „Kas, jei...“, „Kas jūš, šKurū, šKod lū, šKamū, šKoksū ir pan. Naudojimams keliami klausimai, kuriuose reikia panaudoti suaktyvinti savo vaizduotę.

Veikla teatro kambarielyje, grupėje, lauke.

Bando vairias ritmin s veiklos galimybes:

- Atranda teksto ir judesio suderinamum .
- Pratinasi prie taisyklingos k no laikysenos, scenin s kult ros.
- Bando eiti, lengvai b gti rateliu susikabinus rankomis ir vienas paskui kit , poromis i-laikant erdvinius atstumus.

Savaranki-kai b gioja scenos erdv je, šgyvat leõ, poromis ir kt.

Sakom tekst (greitakalb , eil ra-tis ir t. t.) palydi ritmi-kais, rai-kiais judesiais (eina, ploja, trepsi).

Pratinasi judesiais rai-kiai perteikti b dingus vaizduojamo personafo judesius, atlieka individualius judesius bei imituojan ius veiksmus.

Judesio, koordinacijos (k no plastikos) bei pantomimos lavinimas.

Skambant muzikai bando jud ti plasti-kai. Vaikas judesiu bei mimika, gestais siekia i-reik-ti savo emocijas.

Bando jud ti:

- Kontrastingai (eiti ó kristi ó pa-okti ó suktis; auk-tyn ó flemyn; kair n ó de-in n; pirmyn ó atgal; -iurk-iai ó -velniai; linksmi ó li dnai, piktai; jud ti ó sustingti; sitempti ó atsipalaiduoti.
- Taikyti lokomotorinius (stovint vietoje ó t pti, stotis, temptis) ir nelokomotorinius

as, i-galvotas Pramogos, -vent s, popiet s, tradicin s vakaron s, individuali veikla.

Erdv s ir ritmo poj io ugdymas pedagogo pavyzdffiu teatrin s veiklos metu, laisvalaikiu grup je, lauke ir kt..

Pasivaik-iojim , k no kult ros metu, flaidybin je veikloje.

Pasi lyti vaikams steb ti pauk-ius, naminius gyv nus ir pabandyti atkartoti j judesius.

Pamokyti jausti scenos erdv , i-laikyti vidur .

Teatrin veikla kambar lyje, k no kult ros uflsi mimai sal je, muzikos sal je, flaidim metu, grup s veikloje, lauke.

TMvent s, pramogos, popiet s, rytme iai, tradicin s vakaron s, i-vykos, individuali veikla, vaidybin veikla, dalyvavimas projektuose.

Si lyti aplinkybes, susirasti reikmenis ir improvizuoti vairiausius judesius.

Steb ti ir kurti plasti-kus judesio flaidimus.

daryti: (pvz., rankos - ploja, mojuoja, linguoja. Kojos ó trepsi, kilnojasi, lankstosi.

- Eina ó pavargus, energingai, linksmai, atsargiai.
- B ga ó vietoje, dairantis, vejantis, skubant.
- Juda kaip v jas, sraig , lapas, snaig , dramblis, eflys, ki-kis, vabalas, drieflas, prisukamas flaisliukas ir kt.
- Pavaizduoja skai ius, raides, vairius nejudan ius objektus, buities prietaisus (duris, k d , skalbimo ma-in , oro balion ir kt.) .
- Juda geometrini fig r forma: kvadratu, trikampi, vingiuota linija, skrituliu.
- Juda i-sirikiavus vienas paskui kit (gyvat le), pirmas vaikas rodo judesius, kiti stengiasi juos tiksliai pakartoti.
- Jud ti stovint vienam prie-ais kit poromis: lie iantis rankomis, peiais, nugara, galva, k nu, ffi rint vienas kitam akis, vienam uflsimerkus.

### **Kalbos lavinimas**

Vaikas veidrodyje tyrin ja savo burnos aparat bei stebi ir tyrin ja liefluvio, flandikauli , l p , gomurio pad t ir jud jimo galimybes.

Bando i-kv pti ir kv pti per nos , burn , kv puoti pilvu, pakeliant peius, vairiai i-leidffiant or i- burnos. Nup sti plunksn ,

Pedagogas organizuoja kalbinius flaidimus, kurie padidina vaiko balso aparato diapazon ir gars .

Si loma supaffindinti su trimis kalbos ir balso lavinimo b dais:

1. Kv pavimas ir balso lavinimas;
2. Tarimo lavinimas;
3. I-rai-kingumo lavinimas.



<p>...asi špauk– i , ...ius gamtos bei supan ios aplinkos garsus.</p> <p>Vaikas flaidffia lietuvi liaudies flaidimus, pasitelkdamas smulki j tautosak , greitakalbes, minkles, erzinimus, pauk– i gars pam gdflojimus.</p> <p>Etiudai ir improvizacijos</p> <p>Vaikai kuria mafly ius spektakl lius (etiudus), kurie turi pradffi , vyk ir pabaig .</p> <p>Laisvai improvizuoja jau flinomas pasakas. Skirstosi ir i–sirenka vaidmenis.</p>	<p>... Y, ir kt.</p> <p>I–mokyti naudoti savo bals ir kalb optimaliausiu b du: bendraujant, flaidffiant, bendradarbiaujant, kuriant projektus, derinant veikl , improvizuojant ir rengiant vairius projektus bei –ventes.</p> <p>Rudens vakaron s, pramos , –vent s.</p> <p>Si loma tiksliai nusakyti flaidimo taisykles (visada turi b ti id ja ó pagrindin mintis, pradffia ir pabaiga).</p> <p>Atlieka individualiai, grupel mis arba pogrupiais.</p>
---	--

## 7.2. Teatrinių lėlių, kaukių, dekoracijų, kostiumų, aksesuarų gamyba

VAIKO VEIKSENOS	VEIKLOS FORMOS IR B DAI
<p>Susipafl sta su tradicin mis ir netradicin mis kauk mis, l li gamybos bei panaudojimo b dais. Bando jas valdyti, kalbinti, vaidinti ir i–reik–ti l l s ry–kiausius bruoflus.</p> <p>Vaikas gamina jam labiausiai patikusias l les, dekoracijas i– tradicini , nat rali ir dirbtini medfflag : vairios fakt ros popieriaus, dafl , medfflagos skiau i , si l , –iaud , molio, darflovi , buities daikt ir kt.</p> <p>Matuojasi ir panaudoja vaidinime bei flaidime vairiausias skryb les, kepures, pir–tines.</p> <p>Vaikas susipafl sta su teatrini l li valdymo b dais bei teatrin mis l l mis:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Marionet mis;</li> </ul>	<p>Skatinama suvokti tradicini ir netradicini kauki prasm , papro ius, intuityviai pajusti persik nijimo j g vaidinant su kauke.</p> <p>Suteikti galimyb dalyvauti k rybos procese, vaidinti, improvizuoti su sukurto mis l l mis.</p> <p>Ie–koti vairiausi b d savirai–kai.</p> <p>vairiausi veiksen pasirinkimas pagal vaiko interesus, poreikius ir galimybes.</p> <p>Rengia l li parodas, vaidinimus, pristatymus, panaudoja l les vairi flaidim metu.</p>

- fiaisl ;
- Paveiksl ;
- Plok– i j siluetini l li ;
- Darflovi ;
- vairiausi daiktin s apyvokos reikmen teatru.

### 7.3. Pasirinkto literatūros kūrinio vaidinimas su lėlėmis arba be jų

VAIKO VEIKSENOS	VEIKLOS FORMOS IR B DAI
<p>Vaikas klausosi skaitom pasak , pats skaito ir kuria savo pasakas.</p> <p>Susipafl sta su pasakos veik jais, j charakterio savyb mis. Vaidybini flaidim pagalba perpranta veik j charakter , i–vaizd , kalb , judes .</p> <p>Vaikas stebi, kaip pedagogas vaidina pasak .</p> <p>Vaikas rengiasi vaidinti pasak . Pasigamina l les, sukuria kostiumus i– grup je esan i medffiag bei daikt .</p> <p>Vaikas vaidina su paties pasigaminta l le ar sukurtu kostiumu.</p>	<p>Pasakos pasirinkimas. Si loma steb ti vaiko susidom jim skaitomomis pasakomis.</p> <p>Pasakos parengimas vaidinimui. Skatinama sukurti pasakos prie–istorij .</p> <p>Pedagogas pasakos vaidinime panaudoja teatrines l l s, improvizuoja pasakos tem pasakai šflaistiō.</p> <p>Pasi loma vaikams pasiruo–ti vaidinimui skirt viet : atsine–ti k des ffi rovams, sirengti scen , pasigaminti bilietus.</p> <p>Pasi lomos prisiminti sceninio bendravimo taisykl s (neatsukti nugaros ffi rovams, kai l l kalba - ji juda, kalba veik jai po vien , neuflofdami vienas kito ir kt.).</p>

Vaikas susipažįsta su l l i valdymo technika. Suvaidina su l l i mis trumpus epizodus i- pasakos, improvizuoja pagal pasakos motyvus.

Vaiko vaidinimas.

Vaidinimo aptarimas.

sp dfi perteikimas vaizduojamoje veikloje.

Vaikas pie-ia pasak , kuria program , afi-as, bilietus.

– proces si loma traukti t vus, vaikus, pedagogus, grup s aukl tojas, dail s kambar lio pedagog . Reikia nupie-ti eskizus, pagal kuriuos bus gaminamos dekoracijos, kostiumai ir kt. priemon s.

Parodyti, kokios yra l l s valdymo galimyb s, siekti perteikti veik jo charakterio bruoflus, k no ir kalbos rai-k .

Vaidina pats sau, vaikams, t vams, pedagogams.

Vaidinimo aptarimas - kas pasisek , ko tr ko, kur dar savirai-kos poreikio tenkinimo galimybi pl tra. Pedagogas skatina vaizduoti pasak ir jos veik jus individualiai ar grupel mis, panaudojant varias technikas.

Vaikai skatinami pasakoti apie savo atlikt darb , dalintis teigiamomis emocijomis, dffiugiomis akimirkomis.

Suruo-ti darb parod .

#### 7.4. Spektaklių stebėjimas, vertinimas bei aptarimas

VAIKO VEIKSENOS	VEIKLOS FORMOS IR B DAI
<p>Susipažįsta su l l i ir dramos teatro aktoriais. Stebi j vaidinimus, vertina, diskutuoja, simena vaidinimo pavadinim , nusako j turin , eig , personaflus, veik j charakterio bruoflus, pagrindin vyk ir kt.</p> <p>Pagal savo galimybes i-gyvena ir atpažįsta dffiaugsm , blog , g r . Emoci-kai reaguoja ir vertina. Aptaria vaidinim su draugais.</p>	<p>Lankymasis l l i teatro vaidinimuose, vaik ir jaunimo klube šTMvyturyso ir kt. Dalyvavimas vaik k rybos ir savirai-kos festivalyje šVaidinim kraitel ō.</p> <p>I-vykos bendradarbiaujan i staig vaik vaidinimus.</p> <p>Mokoma pasteb ti subtilesnius veik j kalb jimo, poelgi , mizanscen , dekoracij ,</p>

<p>og sukurtus</p> <p>iaudies pasak</p> <p>ilustracijomis, klausosi j muzikinius ir garsinius ra-us.</p> <p>Grup s, nam aplinkoje ie-ko daikt , aksesuar , su kuriais galima kurti vaidinim .</p> <p>Eksperimentuoja, tyrin ja garso i-gavimo b dus.</p> <p>Pitaria savo ir draug vaidinimui, literat rini tekst , pasak veik j garsinimui, bendro garsinio fono k rimui.</p> <p>Vaidina bendraudamas ir bendradarbiaudamas su draugais.</p> <p>Stebi profesionalius aktorius teatro sal se, per televizij .</p>	<p>aksesuar , ap-vietimo, muzikos, garsinimo meninius niuansus.</p> <p>Dalyvavimas meniniuose projektuose.</p> <p>Vaidyba grup je laisvalaikiu, flaidybin je veikloje.</p>
--	--

## 8. TEATRINĖS VEIKLOS SU GABIAISIAIS VAIKAIS ŽAIDIMAI-PRATIMAI

### 1. D MESIO LAVINIMO ŽAIDIMAI:

ÉPapasakok, k i-girdai.

ÉA-matau, matau.

ÉKas mus supa?

ÉI-tiesk rank draugui.

ÉTauk-t-pliauk-t.

ÉAtsp k, kas vedlys.

ÉAtrask savo viet .

ÉPakartok.

ÉZip-zap-zop-bingo!

ÉPasikeiskime vietoms.

ÉMirksniukas.

Éfi viek, kiaulyte, flviek!

ÉTrys, trylika, trisde-imt trys.

ÉDramblys, palm , befdflion .

## 2. SCENOS JUDESIO fi AIDIMAI:

ÉVedlys.

ÉFotografas.

ÉJud jimas geometrini fig r formomis.

ÉTkliukas.

ÉPrisukami flaisliukai.

ÉVaikai miega, miega.

ÉEinam, einam rateliu.

ÉAkklasis ir vedlys.

ÉTraukinukas.

ÉVeidrod lis.

## 3. KALBOS LAVINIMO fi AIDIMAI:

ÉL p pratimai-flaidimai.

ÉLieflyvio pratimai-flaidimai.

ÉMink-tojo gomurio pratimai-flaidimai.

ÉKv pavimo pratimai-flaidimai.

ÉGars pasaulio pratimai-flaidimai.

ÉRezonanso pratimai-flaidimai.

## 4. PIR<sup>T</sup>TUK fi AIDIMAI:

ÉPauk-teliai.

ÉDu nyk-tukai.

### 8.1. Dèmesio lavinimo žaidimai

#### **Papasakok, ką išgirdai?**

fi aid jai s di ratu, uflsimerkia. Kambaryje tylu. Pedagogas pra-o vaik siklausyti, k girdi kambaryje, koridoriuje, lauke ufl lango. Vaikai turi suklusti ir i-girsti kuo daugiau gars . Davus flenkl (pvz., suplojus), vaikai atsimerkia ir pasakoja, k i-girdo.

grup s aplinkoje daikt , rodo j ranka, sakydami „A– matau, kit daikt . flaidimo taisykl ó negalima kartoti t pa i daikt , kalb ti ai–kiai ir visiems i–laikyti vienod flaidimo temp .

### **Kas mus supa?**

Papra–ome vaik i–vardinti visus daiktus, kurie yra j drabufl spintel je, ant aukl tojos stalo, vaik stal iukuose, ant flaidim stalo ir kt.

### **Ištiesk ranką draugui**

Vaikai s di ratu. flaidimo vedantysis i–tiesia de–in rank –alia s din iam draugui, fliri akis ir sako savo vard . TAlia s dintis daro t pat . Kai ratas uflsidaro (visi susikabina rankomis), vedantysis tiesia rank kaimynui i–kair s, flvelgia akis ir sako savo vard . Ratas uflsidaro, visi susikabina rankomis. Akcentuoti d mes aki kontakt .

### **Taukšt – pliaukšt**

Visi flaid jai s di ratu, rankas i–tiesia delnais vir– . flaidimo vedantysis deda savo rank delnu kaimynui i–de–in s, tardamas flod štauk–tõ. flaid jas deda savo rank delnu kitam kaimynui i–de–in s, tardamas flod špliauk–tõ. Kai visi flaidimo dalyviai susiploja delnais - flaidim pabaigia vedantysis.

### **Atspėk, kas vedlys**

Vienas flaid jas nueina ufl –irmos arba uflsimerkia. flaid jai, stovintys rate, susitaria, kas bus flaidimo vedlys ir ves flaidim . flaidimo dalyviai tiksliai pam gdfloja vedlio veiksmus, judesius, mimik ir kt. Reikia stengtis, kad stebintis draugas (kuris buvo ufl –irmos), kuo ilgiau negal t suprasti, kuris i–flaid j yra vedlys.

### **Atrask savo vietą**

Sustatomi 5-6 flaid jai eilute, prie–kitus vaikus. Vienam flaid jui liepiama siminti j vietas. Po to tas flaid jas uflaina ufl –irmos arba uflsimerkia. Visi flaid jai, stov j eilut je, pasikei ia vietomis. At jus flaid jui i–ufl –irmos, jo uflduotis - sustatyti vaikus tas pa ias vietas, kuriose jie buvo. Galima pasunkinti flaidim - papra–yti atsistoti eilut flaidime nedalyvavusi vaik . Pana– flaidim galima organizuoti ir su flaislais, pad tais ant stalo, apranga ir kt.

### **Pakartok**

Vaikai s di, rankose laikydami pedagogo i–dalintus muzikos instrumentus. Pedagogas stovi ufl vaik nugar . Pedagogas skambina varpeliu tris kartus. Vaikas, kuris laiko varpel , turi tiksliai atkartoti i–girst gars . Uflduot atlikti su kuo vairesniais muzikos instrumentais.

### **Zip–zap–zop–bingo!**

flaid jai stovi ratu. Vedantysis i–taria šzip–zipõ. Vaikas i– de–in s pakartoja. Taip flodis

dalyvis gali flod pakeisti šzap-zapō. Tš flodelis kelias ratu tol, kol p-zopō. flodffiui keliaujant ratu, bet kuris flaid jas gali nutraukti (na ranka pasirinkt draug ). Nurodytas flaidimo dalyvis pradeda flaidim i–naujo. Stengtis i–laikyti vienod flaidimo ritm ir temp .

### **Pasikeiskime vietoms**

Visi flaidimo dalyviai stovi ratu. Mergait s veda flaidim . Jos pasirenka aki kontaktu berniuk ir pedagogui davus signal (pvz., spragtel jus pir–tu) ó vaikai be flodffi turi pasikeisti vietomis. Keisdamos vietomis, turime ffi r ti vienas kitam akis.

### **Mirksniukas**

flaid jai i–siskirsto poromis (pirmas ir antras). Rateliu sud tos k dut s su atlo–u. Antr j flaid j turi b ti vienu daugiau. Pirmieji flaid jai s dasi ratuku ant k du i . Antrieji flaid jai stojasi savo porininkui ufl k d s, rankas padeda ant k d s atlo–o. Viena k d lieka laisva, tod l antrojo flaid jo tikslas mirksint akimis pasikviesti flaid j i–kitos k d s atsis sti laisv j k d . Antrieji flaid jai gali sutrukdyti savo poros pirmajam flaid jui ir ufl d ti rankas ant pe i . Tuo b du neleisti uffimti laisvos k d s. Pirmieji flaid jai, kuriems yra mirksima akimis, turi greitai b gti ir uffimti laisv k d . Tš flaidimas flaidffiamas be flodffi ir komentar ó tyloje.

### **Žviek, kiaulyte, žviek!**

Vienam flaid jui uflri–amos akys ir rankas duodama pagalv . Kiti flaidimo dalyviai s di ant k d s, rankos ufl nugaros, keliukai suglausti, atki–ti priek . flaid jas, kurio uflri–tos akys, eina ap iupin damas ir i–sirenka vieno vaiko keliukus. Deda pagalv ant keliuk , s dasi ir sako: šflviek, kiaulyte, flviekō. Draugas, pam gdffiodamas par–iuk , flviegia: Kriu–kri , kriukri . flaid jas uflri–tomis akimis turi atsp ti „flviegian ios kiaulyt sō vard . Galima vesti taisykl ó nurodyti skai i , kiek kart turi kriuks ti kiaulyt ó pvz., flviek, kiaulyte, flviek 4 kartus.

### **Trys, trylika, trisdešimt trys**

Kai sakomas skai ius 3 ó vaikai stovi. 13 ó pasilenkia, o 33 ó atsitupia. Kuris apsirinka, i–krenta i–flaidimo. flaidimo ved jui b tina keisti balso tembr ir intonacij .

### **Ausytės, ausytės kviečia**

#### **1 flaidimo variantas**

Visi flaidimo dalyviai stovi ratu. Pedagogas rodo ranka aus ir sako: šAusyt s, ausyt s kvie ia Agn ö. Pakvietus vaik , ausyt s neberodomos. Dabar jau Agn rodo ausytes ir kvie ia kit vaik .

#### **2 flaidimo variantas**

flaid jas, kuris rodo ausytes, pvz., Agn , jo kaimynai i–de–in s ir kair s, turi rodyti Agn s ausytei po vien draug . Kas uflmir–ta rodyti ausytei draug , i–krenta i–flaidimo.

iamiõ ki-kiais. flaidimo ved jas i-tiesia rank ir š-aunaõ ki-k  
-auna kit ški-k õ, i-tiesdamas rank ir sakydamas špok-tõ.

šNu-autas ki-kisõ rodo ki-kio ausis, i-keldamas vir- galvos rankas ir, sakydamas šoi-oi-oiõ,  
atsitupia ó kitaip tariant - i-krenta i-flaidimo. flaidfiama tol, kol lieka vienas flaidimo nugal tojas.

### **Miegantis karalius**

Visi flaidimo dalyviai stovi eilut je veidu atsisuk karali . Karalius s di savo soste, nuo kit  
per 10-20 flingsni . Kol karalius miega ir knarkia, vaikai gali eiti karaliaus sod valgyti obuoli . O  
kai tik karalius atsimerkia, vaikai sustingsta - fli ri vien ta-k ir nejuda. Kuris vaikas tik sujuda,  
tas i-krenta i-flaidimo ó s da ant flem s. Karaliaus sodas prasideda ufl karaliaus nugaros. Vaikai,  
kuriems pavyksta nueiti ufl karaliaus sosto, valgo obuolius. I- j tarpo gali b ti renkamas naujas  
karalius.

### **Dramblys, palmė, beždžionė**

flaidimas flaidfiamas trise, visi stovi eilute. Vidurinysis flaid jas ó pagrindinis. Kai sakome  
šdramblysõ ó vidurinysis flaid jas viena ranka rodo straubl , o kita uflsiima ufl savo nosies. flaid jai  
i- de-in s ir kair s rodo dramblio ausis. I-tarus špalm õ ó vidurinysis flaid jas i-kelia abi rankas  
vir- , o flaid jai i- de-in s ir kair s i-kelia po vien rank ó palmei po vien -ak . I-tarus  
šbefdfion õ - vidurinysis flaid jas rankas laiko prie kr tin s ir dauflo j , veidu daro vairias  
grimasas. flaid jai i- de-in s ir kair s, pam gdfioja befdffion vairiais garsais, rankomis  
glostydami viduriniojo flaid jo nugar .

™ flaidim veda pedagogas. Sakydamas tik tris flodelius: šbefdfion õ, špalm õ, šdramblysõ,  
juos gali tarti vairiai, ó i- eil s arba kartoti po kelis kartus tuos pa ius. I- flaidimo i-krenta ta  
komanda, kuri apsirinka ar pamir-ta taisyklingai parodyti judesius.

## **8.2. Scenos judesio žaidimai**

### **Vedlys**

™ flaidimas flaidfiamas poromis po du arba po keturis. Vedlys veda po vis scen savo  
draug : susikabinus ufl rank , ufl pe i , lie iantis (susiglaudus) k nais, susiglaudus nugara,  
uflsimerkus. Negalima susidurti su kita pora. jim galima pakeisti b gimu, sukiniais, vairiausiai  
pralindimais, -uoliais. Galima š jungtiõ grei ius: 1 - 1 tas, 2 - vidutinio grei io, 3 - greitas.

### **Fotografas**

flaidimo dalyviai eina ratu. Vienas flaid jas ó fotografas. Jis i-sitraukia tariam fotoaparata ir  
fotografuoja draugus ó š1, 2, 3 - ikõ. Vaikai turi sub gti vien viet ir sustoti fotografijai  
neufstodami draug , kad visi fotografijoje b t matomi.



## Ųrų formomis

darydami geometrines formas: kvadrat , trikamp , sta iakamp ir kt. Vaikai, flaidimo ved jui davus komand , juda po scen prie i-d liot flaisl . Galima flaidi uflmerktomis akimis.

### Šokliukas

flaidimo dalyviai, –okin dami, mojuodami rankomis pagal muzik , juda po vis scen . Kai muzika sustabdoma, vaikai privalo sustingti ir nejud ti. I–flaidimo i–krenta tas flaid jas kuris juda, kruta.

### Prisukami žaisliukai

flaidimo dalyviai turi susigalvoti, koku prisukamu mechaniniu flaislu pasivers. fii rovai juos prisuka ó tr-trr-trrr (daug kart ). flaislai juda tol, kol pasibaigia prisukimas. fii rovai gali atsp ti, koks buvo prisukamas flaislas.

### Vaikai miega, miega

flaidimo dalyviai šmiegaõ ant grind ó sut p , atsis d , susiglaud poromis ir t. t. Vedantysis sako: švaikai miega, miega, kai pabus, bus varlyt s (vardijami gyv nai, pauk–iai, flv rys). Vienas, du, trys - suploja delnais. Vaikai imituoja judesiu (gali ir garsu) varles. Kai flaidimo vedantysis suploja rankomis ó vaikai nustoja imituoti gyv nus ir v l šuflmiegaõ.

### Einam, einam rateliu

Visi flaidimo dalyviai eina ratu. Sakome: „Einam, einam rateliuõ. flaidimo ved jas paskelbia: sustojame po 2 (sakomas skai ius). Visi flaidimo dalyviai turi sustoti pagal flaidimo ved jo paskelbt skai i . Jeigu nepavyksta teisingai sustoti, flaid jai i–krenta i–flaidimo.

### Aklasis ir vedlys

flaidflame poromis po du. Vienas i–poros flaid j uflsimerkia ó aklas. Kitas flaid jas veda akl j . Galima vesti pa mus ufl rankos arba laikant ufl peties. Galima eiti pagal sugalvot gars ó pvz., šku- k õ. I–pradflfi garsas yra visai arti, po to galima tolti nuo aklojo.

### Traukinukas

flaidimo dalyviai sustoja po tris vienas kitam ufl nugaros ir ufldeda rankas ant pe i . Tre iasis flaid jas veda flaidim ó valdo traukin . Jeigu paspaudflia ranka de-in antro flaid jo pet ó traukinukas suka de-in , kair pet ó suka kair . Jeigu spaudflia abu pe ius ó traukinukas sustoja. Antrasis flaid jas perduoda tuos pa ius signalus pirmajam flaid jui. Po sal juda daug traukinuk . flaidimo taisykl ó traukinukai negali susidurti.

### Veidrodelis

flaidimas flaidfliamas poroje. Pirmasis vaikas pagal flaidimo dalyvi tarpusavio susitarim yra

draud lyje. Rodomi vairiausi veiksmi rankomis, mimika ir t. t.  
oti vedan iojo veiksmus.

### 8.3. Kalbos lavinimo žaidimai

Kalbos padargai yra paskutin kli tis, kuri sutinka i-kvepiamas oras. B tent nuo j ó liefluvio, l p , apatinio flandikaulio, mink-tojo gomurio ó priklausó, koku konkre iu garsu pavirs gerklose i-gautas garsas.

*Artikuliacija – tai kalbos padargų padétis ir darbas tariant atskirus garsus, skiemenis, žodžius.*

L p pratimai ó flaidimai:

- Atki-ti l pas kuo labiau priek , po to i-tempti kuo pla iau –alis. Vaikai – pratim pavadino „bu inys ó –ypsen l ó.
- Atki-ti l pas priek ir sukti jas ratu vien , o po to kit pus .
- Atki-us l pas priek iulb ti.
- Nuleisti apatin l p flėmyn, atidengti dantis.
- Pakelti vir-utin l p vir- ir parodyti vir-utinius dantis (vaikams –is pratimas labai sunkiai sekasi. Dafnai jie rauko nos , o to daryti negalima).
- Atpalaiduoti l pas ir paprunk-ti, caks ti.
- Liesti pir-tu l pas ir leisti garsus. Tšs pratimas labiausiai mano vaik m giamas ir pavadintas ó „l p koncertuó.

Liefluvio pratimai ó flaidimai:

- Ufl iauproje burnoje judinti liefluv vien ir kit pus - tarsi laikrodffio –vytuokl .
- Pacaks ti liefluviu, m gdfloti arklio kanop gars (l tai ir grei iau).
- Uflkabinti liefluv ufl vir-utin s l pos ir stipriai paleisti - tarsi vanduo la-a.
- Judinti liefluv tarp l p , paburbuliuoti - tarsi vanduo verda.
- Straubliuko darymas ó liefluv is i-ki-amas priek ir suvyniojamas.
- Liefluv is ó gyvat l . I-ki-amas plonas ir ilgas liefluv is.
- Liefluv lis ó sraig . I-ki-ti stor liefluv l ir sulenkti, galiuk lengvai prik sti su dantimis.
- Suskai iuoti dantis ufl iauproje burnoje.

Labai vaik m giamas flaidimas šLiefluv lio rytasó. Tekst sako pedagogas. Kai vaikai i-moksta, gali pasakoti ir jie.

Kai anksti pabud s liefluv lis prad jo fliovauti (fliovauti ir ki-ti r ti savo namel (liefluvio galiuku liesti vir-utin , apatin l p , po to l p kra-telius ó kair ir de-in ).

Po to paffi r jo saulyt (liefluvio galiuku paliesti nos ) ir savo darfl (paliesti liefluviu smakr ).

Apsifvalg s liefluv lis nutar , jog reikia susitvarkyti savo namel . Jis pasi m -luot ir prad jo -luoti (burna ufl iaupta, liefluviu paliesti dantis ó tarsi skai iuoti, kiek burnoje yra dantuk ).

Susitvark s liefluv lis nusprend truput pai-dykauti, pasi m kamuol ir prad jo m tyti (uflkabinti liefluv ufl vir-utin s l pos ir stipriai paleisti).

Staiga liefluv lis prad jo b gioti po kambar (judinti liefluv abi puses pro pravir burn ).

D l sukulto didelio triuk-mo labai supyko kaimynai ir i-kviet policij (atvaffiuoja policijos ma-ina i-labai toli. Garsas nestiprus ó y- , y- , y- . Ma-ina art ja, garsas stipr ja).

Policininkai prad jo belstis liefluv lio namelio langus (i-p sti flandus ir vienu pir-tu juos spausti.

Pro l pas leisti or . Belsti vien fland , po to kit , galima net abu flandus).

Supyk policininkai paskambino duris (spausti nosies galiuk ó pyp, pyyp, pyyyp).

Liefluv lis labai i-sigando ir pasisl p po lova. Nuo to karto jis namuose daugiau nei-dykavo. O policininkai ilgai band uflvesti ma-in (t sti ó t-t-t-t-trrrr, t-t-t-t-trrrr, t-t-t-t-trrrr).

Kai jiems pavyko, jung garsinius signalus ir nuvaffiavo (garsiai - y- , y- , y- . Kai ma-ina tolsta, garsas silpn ja - y- , y- , y- ).

#### Mink-tojo gomurio pratimai-flaidimai:

- Nusiffliovauti kelet kart .
- Pabandyti mintyse k nors pa-aukti. Pvz., mi-ke ó a !

Labai svarbu judesius kartoti po kelis kartus, neskub ti, ne mechani-kai, bet jau iant kiekvien judes .

#### Kv pavimo pratimai-flaidimai:

*Kvèpavimas* yra fiziologinis balso pagrindas. Tai yra tas energijos -altinis, be kurio motoras ó balso stygos ó nedirba. Nuo kv pavimo priklauso balso j ga, kalbos muzikalumas ir melodingumas.

Taisyklingas kv pavimas lemia teising gars , lyg flodffi , frazi tarim .

Teisingai kv puoti padeda judesys. Jis turi b ti nestaigus, nesud tingas. Daugel pratim -flaidim galima naudoti k no kult ros uflsi mimuose.

7 pti g l s, pvz., purienos kvap , sulaikyti ir i-kv pti.

arba rateliu, susikabinus rankomis. Rankom mojan atgal, prit pti

ir kv pti, o kai rankos priek ó prit pti ir i-kv pti.

- Plunksnel s p timas ó lavinti ilgam ir lygiam i-kv pimui.
- Su-ildyti su-alus lango stikl , rankas.
- Ugnel s p timas - kai baigia degti laufas.
- Baliono p timas ó ó ó . Prakiuro balionas. Oras i-b ga ó sósós.
- Kamuolys prakiuro ó spausti or su pauz mis ó pssss, pssssss, pssssssss.
- P sti dvira io padangas ó psópsóps, pssópsss-psss.
- kv pti oro ir pie-ti i-kvepiamu oru ant ufl-alusio lango.
- kv pti ir sulaikyti kv pavim kiek galima ilgiau. I-kv pti, sud ti l pas, sakyti raid „uö.
- Atlo-ti galv ó kv pti, palenkti galv priek ó i-kv pti.
- Uflp sti sivaizduojam flvak .
- P sti prie- sivaizduojam v j .

Lavinant kv pavim labai svarbu steb ti, kad vaikai neb t sitemp , o sitrauk flaidim , neprad t kv puoti per burn . Akcentuoti, kad nereikia stengtis kv pti daug oro, nes sitempia balso stygos, balsas netenka savo tembro. O be to, dafnai „daug kv ptiö vaikai supranta kaip ši-p sti kr tin ö.

#### Gars pasaulio pratimaióflaidimai:

Mus supa daugyb vairiausi gars , tod l labai nesunku vaidinant juos panaudoti. Pavyzdffiui:

- Me-kiukui labai skauda dant , jis dejuoja ó aóáái.
- B ga didelis vabalas ó tap-tapótap.
- Mi-ke medffiai -lama ó -ó-ó-.
- V jas ffia ó - ó .
- Skrenda vabalas ó flóflófl.
- Skrenda mus ó zózóz.
- Skrenda bitut ó bzózbzóbz. (rodant suglaustais pir-tais, galima akimis sekti, kur skrenda vabzdffiai, po to - š geltiö. Ttie flaidimai vaikams labai patinka ir sukelia teigiamas emocijas, juok ).
- Ttenpjoiviai pjauna -ien ó -ypó yp.
- flaidimai-pasikalb jimai su draugu ó „A-ir tu...ö(-uo, bitut s, mus s,avel s...)

si lu ó tampant si l gaunasi virpesiai. Mes padarome flaidim su  
tai ó greitai, tyliai ó garsiai.  
menis, visi kartoja:

ba ó b ó bi ó bo ó b ;  
ca ó c ó ci ó co ó c ;  
a ó ó i ó o ó ;  
da ó d ó di ó do ó d ;  
cha ó che ó chi ó cho ó ch ;  
ja ó je ó ji ó jo ó j .

- flaidimas sustojus ratu - metame skar ir sakome kok nors skiemen pvz.: „maö. Vaikai meta atgal ir sako flod ó mama, man, mato, Matas, Mantas, mala, manai, makaronai, ir kt. (Grigonis, M. 200 flaidim . ó V., 1988, 63 p.)

Galime sukurti net vaidinim , tardami tik garsaflodffius. Pvz.: „Atsik l senelis labai anksti. Pasir fl , paffiovavo ir nu jo savo tvartel ó TYLEPÓTYLEPÓTYLEP. Sukviet visas vi-teles ó PUT, PUT, PUT. Pakviet ir katin - KAC, KAC, KAC. Ir visus pamaitino. Bet netik tai kieme gaidys ufgiedojo surad s sliek ó KA KA KAKARYK . Nuo senelio visos vi-tel s i-b giojo ó KAR, KAR, KAR. I-sigando didelio triuk-mo ir katinas ó RMIAU, MIAU, MIAU. Senelis pasi m savo dalg ir i-jo pievas -ienauti, flol s pjauti ó TMYPT- YPTö.

Vaikai labai m gsta kurti pasakas juok kalba. Pvz.: Dakar, vakar, makar gakar. Kesul, lesul sakul matul. Knerul verul , dutur mutur, kogul mogul sukul mukul. Ni, nini, mo, momo, to toto, po, popo, lia, lialia. Nino mono topo toto. Liapani, mopini, polialia. Tonimo, ponimo monimo. Nimoni mopiti pomini.

Artikuliacijai galime panaudoti ir greitakalbes. Greitakalb s ó trumpi, dafniausiai pana-iai skamban i gars pasikartojimu pagr sti tekstai, kuriuos reikalaujama greitai ir tiksliai i-tarti. Sakyti greitakalbes pradedame l tai, po to vis greitiname temp . Reikia vengti mechani-ko kartojimo. flaidimo form gali b ti vairi :

- S dime ratu ir ridename draugui kamuol , sakydami greitakalb .
- Telefonas ó sus dus eilut arba atsistojus, vienas vaikas sako greitakalb , o kiti tokiu pa iu
- tempu siun ia j toliau.
- Greitakalb s, kaip pasikalb jimo ó dialogo variantas:
  - a) pasisveikinimas sakant greitakalb ;
  - b) vienas klausia - kitas atsako;
  - c) pasakyti supykus;

tik vienas flodis.

### Rezonanso pratimai-flaidimai:

*Rezonansas* ó tai garso bang koncentracijos poj tis. Rezonatoriams priskiriami: bronchai, trach ja, kr tin s l sta, kietasis gomurys, burnos ir nosies ertm s, dantys. Prid j delnus prie skruost , ant kr tin s, priekin s kaklo dalies, tardami garsus m, n, r, nesunkiai jausime virpesius.

Keletas flaidim :

- šUodas skrendaõ - pam gdflioti uodo zyzim .
- šSuflerisõ - vienas flaid jas i-eina ufl dur , o kiti tuo metu paslepia kok nors daikt . Tada pakvie ia savo draug , ir jis turi t daikt surasti. Visi jam sufleruoja, taria gars šmõ, ir kuo ie-kotojas ar iau pasl pto daikto, tuo visi stipriau mykia.

Tautosakos rinkiniuose yra ufra-ýt varp pam gdfliojim . Tai keletas j :

- šMartyn, brolau, Gilioj skendau!õ
- šPrie M n daug vel n !õ

Varpai gali skamb ti stipriai ir silpnai, nes varp b na vairi : dideli , skamban iu flemu balsu; vidutini-k , skamban i nelabai garsiai; mafl varpeli , vos tilindffiuojan i . Be to, j ir tempas skiriasi: dideli, sunk s skamba l tai, o maffiukai ó greitai. šRiek duonos, pilk bar-i , daugiau, daugiauõ - storas varpas.

Gyv n pam gdfliojimai - kartais vair s gyv n garsai pana- s flodffius. Gal tod l flmon s ir pam gdflioja juos, sugalvodami flodffius.

- Kat - Kur-miau, kur-miau, kur gaut nukniaukt. Murku, murku agurku.
- Mo - Au, au, au , kieme vag sugavau.
- Avis ó M , m , m , kokia gardi flol .
- Gaidys ó Ko-ko-kokariek , kokariek , pilnas kiemas jau sve i .

Vaikams labai svarbu priminti, kad maffo ar didelio ka iuko kniaukimas yra skirtingi. I-mokus daug vairi pam gdfliojim galima suvaidinti šPauk- i karnaval õ arba šMo iut s kiem õ.

flaidimai pateikiami atskirai kiekvienai kalbos balso sistemai lavinti. Ta iau tai nerei-kia, kad atliekant kv pavimo pratimus, nereikia kreipti d mesio dikcij ir atvirk-iai. Visi pratimai-flaidimai turi vien tiksl ó daryti vaik kalb ai-kesne, bals stipresniu, i-rai-kingesniu. B t naivu tik tis rezultato i-anksto ir i-karto. Nuo-irdffiai dirbant, rezultatai akivaizd s.

## 8.4. Pirštukų žaidimai

doja Valdorfo vaik darfeliai. fiaidim tikslas ó sistemingai stiprinti smulkiosios motorikos raumenis.

### Paukšteliai

De-imt pauk-teli tupi. Suskaičiuoti mums labai r pi:

Tytas pauk-telis ó flvirblelis. (Skaičiuojama lenkiant pir-tus)

Tytas ó strazdelis.

O -itas pauk-telis ó perkno offelis.

Tytas pauk-telis ó gegut .

Tytas ó kukutis.

Tys pauk-telis ó dagilis.

Kitas ó kikilis.

Tytas pauk-telis ó -arkel .

Tytai -itas ó varnel .

Na, o ia ó erelis. Jis labai piktas ir pl -rus, greitai visi pauk-teliai savo namelius. (Pir-tukai paslpti uflnugaros).

### Du nykštukai

Kart buvo du nyk-tukai, du draugai.

Jie auk-t kaln ufsiman lipti labai.

Ufsilip atsis do, ufdainavo ir ilgai kepur mis kinkavo.

Bet kart , kai saulut m -viest kar-tai,

kalno gelm silindo du draugai.

Ir nuo tada jie ten guli ir snaudfia:

Chrr-chrr... Tyliai, tyliai, netriuk-maukit.

Ei, sveiki, vaikai. Tytai ir mes, j s pasiilgome labai, labai.

## LITERATŪRA

1. Bitinas, B. (2000) Ugdymo filosofija. - Vilnius: Enciklopedija.
2. Barff U.,Burkhardt, I. (1998) Spalvota didžioji darbeli knyga vaikams. - Vilnius: Lekt ra.
3. Gaiflūtis, A. (1992) Estetinio ir meninio ugdymo programa. - Vilnius.
4. Geniu-as, J. (1968) Rinktiniai pedagoginiai ra-tai. - Kaunas.
5. Gu as, A. (1994) Vaik darfelio pedagogika. - Kaunas.
6. Kazragyt , V. (1995) Dramatizavimas. V rin lis, II d., sud. Monkevi ien , O. - Vilnius.
7. Kazragyt , V. (2008) Prie-mokyklinio amfliaus vaik vaidybini geb jim ugdymas. - Vilnius.
8. Lietuvos vaidybos mokykla. Teatro edukologija (2004) ó Vilnius.
9. Marcinkovska, K., Michejda-Kowalska, K. (1997) ó Vilnius.
10. Mafloji dail s enciklopedija (2001) ó Vilnius.
11. Meninio ugdymo programa (2011) ó Klaip dos šPurienosõ l./d.
12. Petrulyt , A. (2001) K rybi-kumo ugdymas mokant. - Vilnius.
13. Po-kien , R. (1996) Teatrinis vaik ugdymas. - Klaip da: Meninink namai.
14. Prie-mokyklinio ugdymo turinio gyvendinimas. Metodin s rekomendacijos. (2004) ó Vilnius.
15. Savickait , A. (1990) Aktoriaus sceniniai gabumai. - Vilnius.
16. Stauskait , J., Lubyt , E., Nev esauskien , N. (2002) Meno paffinimas: mokytojas-mokinys I d. - Vilnius: Baltos lankos.
17. Szarkowicz, D. (2010) Steb jimas ir refleksija vaikyst je. - Thomson.
18. Volkovait , D. (2000) Gabi vaik ugdymas teatrine veikla /Magistro darbas/. - KU PF.